

Geografska analiza atrakcijske osnove Toskane

Damijanić, Angelica

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:338201>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-02**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

ANGELICA DAMIJANIĆ

GEOGRAFSKA ANALIZA ATRAKCIJSKE OSNOVE TOSKANE

Završni rad

Pula, 2022.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

ANGELICA DAMIJANIĆ

GEOGRAFSKA ANALIZA ATRAKCIJSKE OSNOVE TOSKANE

Završni rad

JMBAG: 0303088824, redovita studentica

Studijski smjer: Interdisciplinarni studij Kultura i turizam

Predmet: Turistička geografija svijeta

Mentor: izv. prof. dr. sc. Nikola Vojnović

Pula, 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Angelica Damijanić, kandidatkinja za prvostupnicu Kulture i turizma, izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju bilješke i bibliografija. Izjavljujem da ni jedan dio Završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, te ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za neki drugi rad na bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

Angelica Damijanić

U Puli 29. kolovoza 2022.

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOGA DJELA

Ja, Angelica Damijanić, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, nositelju prava korištenja, da moj završni rad pod nazivom „Geografska analiza atrakcijske osnove Toskane“ upotrijebi da tako navedeno autorsko djelo objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te preslika u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Potpis

Angelica Damijanić

U Puli 29. kolovoza 2022.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ	2
1.1. Prometno – geografski položaj	3
1.2. Turističko – geografski položaj	4
3. PRIRODNO ATRAKCIJSKA OSNOVA	5
3.1. Reljef.....	5
3.1.1. <i>Otok i otoci</i>	7
3.2. Klima.....	12
3.3. Vode.....	14
3.3.1. <i>Rijeke i jezera</i>	14
3.3.2. <i>Mora</i>	17
3.3.3. <i>Prirodni termalni izvori Toskane</i>	17
3.4. Flora i fauna.....	19
4. ANTROPOGENA ATRAKCIJSKA OSNOVA	20
4.1. Kulturno povijesna baština regije Toskane	20
4.2. Muzeji Toskane	20
4.3. Manifestacije Toskane	24
5. STATISTIČKI POKAZATELJ TURIZMA	26
6. ZAKLJUČAK.....	29
7. LITERATURA	30

1. UVOD

Predmet je istraživanja ovoga rada Toskana, najpoznatija talijanska regija. Naime, njezine su čarobne lokacije poslužile kao inspiracija mnogim filmovima i knjigama. Ljepota Toskane proteže se od Apenina do Ligurskog i Tirenskog mora. Otoci Toskane koji krase more su: Elba, Giglio, Capari, Gorgona, Pianossa, Giannutri, Montecristo. Parkovi Toskane glavna su atrakcija, a posebno zbog talijanske umjetnosti i povijesti. Glavni je i najveći grad Toskane, Firenca, koju također zovu „kolijevkom renesanse“ zbog djelovanja velikih umjetnika kao što su: Dante, Da Vinci, Michelangelo.

Rijeka Arno najvažniji je prirodni element zbog koje se Toskana zapravo i naselila. Na njezinim se obalama smjestio glavni grad regije, kao i drugi veći gradovi, poput Empolija i Pise. Firenca, zajedno s Pratom i Pistoiom, čini kontinuiranu metropolitansku regiju s više od 1,5 milijuna stanovnika. U srednjemu vijeku, zbog vrlo dobre razvijenosti tekstilne industrije, Firenca je bila iznimno industrijalizirana. Zbog svoga povoljnoga geografskoga položaja i uspješnoga usvajanja bankarskih praksi, Firenca je ubrzo postala jedan od najbogatijih europskih gradova toga doba.

Cilj je rada analizirati i prikazati geografska obilježja Toskane te istaknuti atrakcijske osnove koje su temelj razvoja turizma u toj regiji. Metodologija je rada pregled i analiza stručne i znanstvene literature. Hipoteza rada turistička je atraktivnost Toskane kao destinacije koja pogoduje sredozemnom klimom, prirodnim i društvenim atrakcijama te samim time obećava dobre preduvjete za bolji i kvalitetniji razvoj turizma u samoj destinaciji.

U drugome poglavlju bit će riječ o geografskom položaju koji dijelimo na prometno-geografski i turističko-geografski položaj, potom treće poglavlje bavit će se prirodnom atrakcijskom osnovom koju dijelimo na reljef, klimu i vode s podjelom na rijeke, jezera i mora, poglavlje ćemo zaključiti florom i faunom. U četvrtome poglavlju osvrnut ćemo se na antropogenu atrakcijsku osnovu, odnosno na kulturnu povijesnu baštinu, muzeje Toskane i njezine manifestacije.

U zaključku ovoga seminarskoga rada statistički pokazatelji pokazat će nam posjećenost Toskane te njezinu turističku priznatost diljem svijeta.

2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ

Geografski položaj Toskane nije dio atrakcijske osnove zbog toga što je određen ekonomskim, kulturnim te društvenim sastavnicama, no svejedno je vrlo važan čimbenik „*kod utvrđivanja pogodnosti nekog prostora za turističku eksploataciju*“¹ te u osmišljavanju strategije razvoja turizma te regije jer pokazuje njezinu prostornu udaljenost od glavnih emitivnih turističkih tržišta.

Italija ima dvadeset regija, od kojih pet ima zasebnu autonomiju, a to su: Furlanija-Julijska krajina, Valle d'Aosta, Sicilija, Južni Tirol, Sardinija. Ostale regije koje nemaju posebnu autonomiju su: Abruzzo, Apulija, Basilicata, Emilia – Romagna, Kalabrija, Kampanija, Lacij, Ligurija, Lombardija, Marke, Molise, Pijemont, Toscana, Umbrija, Veneto. Takve se regije dalje organiziraju na pokrajine.² (Fotografija.1.)

¹ M. Bilen, K. Bučar, *Osnove turističke geografije*, II izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Mikrorad d.o.o. i Ekonomski fakultet Zagreb, 2001., str. 47.

² Blažević, I.; Pepeonik, Z, *Turistička geografija*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., str.95

Fotografija. 1. Pokrajine Toskane

(Izvor: Tripn Holidays, <https://hr.tripnholidays.com/2253-tuscany-i-to-to-hr>, 20.07.2022.)

1.1. Prometno – geografski položaj

Toskana je regija na zapadu središnje Italije koja obuhvaća širinu od 22 992 km² i populaciju od oko 3,8 milijuna stanovnika. Graniči s regijama Lacij (na jugu), Umbrija (na istoku), Emilia-Romagna i Ligurija (na sjeveru), dok je na zapadu Tirensko more. To je područje poznato kao jedno od najljepših područja Italije koje ima i oko 120 zaštićenih područja prirode.

Toskanu karakterizira vrlo povoljna cestovna i željeznička mreža, koje se protežu od obala Ligurskoga i Tirenskoga mora do vrhova Apenina na sjeveru i istoku Italije. Glavni je grad Toskane, Firenca. Godine 1982. UNESCO je povijesni centar Firence uvrstio na popis svjetske baštine. Budući da Firenca ima veliki broj kulturne baštine nazivaju je također i „talijanska Atena“. Firencu prosječno posjećuje oko 10 milijuna

turista godišnje zbog čega je jedan od najposjećenijih gradova na svijetu. Drugi veći gradovi su: Livorno (gdje se nalazi glavna luka), Piombino, Lucca, Pistoia, Grosseto, Pisa, Siena.³ (fotografija. 1.)

Fotografija 1. Geografski položaj Toskane

(Izvor: Free world maps, <https://www.freeworldmaps.net/>, 17.5.2022.)

1.2. Turističko – geografski položaj

Toskana je najpoznatija talijanska regija među stranim putnicima, nudi bezbroj gradina na brežuljcima, povezane sa srednjovjekovnim kulama. Poznata turistička odredišta u Toskani su: Firenca, Pisa, Crete Senesi, Lucca, Siena, Cortona, Lunigiana, Garfagnana.

Pisano je veliki broj knjiga koje katalogiziraju brojne turističke atrakcije, mjesta koja treba posjetiti i stvari koje treba raditi u toskanskom krajoliku.

Parkovi i priroda Toskane glavne su atrakcije ove talijanske čarobne i romantične regije, a posebno se ponosi titulom izvora slavne talijanske umjetnosti i povijesti.

Turistički rezultat te sredozemne države je valorizacija atraktivnih prirodnih i društvenih faktora. Italija nastoji potpuno iskoristiti obje skupine faktora u turističkom razvoju, ipak

³ <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=61900> (1. 5.2022.)

se uočava nešto veće značenje atraktivnih društvenih faktora, posebno za međunarodni turizam.⁴

3. PRIRODNO ATRAKCIJSKA OSNOVA

Prirodni resursi nazivaju se još i biotropni, a djeluju na fiziološke funkcije čovjeka poput odmora i oporavka. Također prirodni resursi su tu kako bi zadovoljili čovjekovu potrebu za rekreacijom.

3.1. Reljef

Reljef je naziv za sve oblike na Zemljinoj površini. Jedan je od najvažnijih geografskih elemenata, a istražuje ga geomorfologija.⁵ Reljef nastaje djelovanjem endogenih (unutrašnjih) i egzogenih (vanjskih) procesa, a osnovna podjela izdvaja endogeomorfologiju koja proučava endogeni reljef i egzogeomorfologiju koja proučava egzogeni reljef.⁶

Toskana je dvije trećine brežuljkasto područje, više od jedne petine planinsko područje, a ostatak ravničarsko područje.

Najviši vrhovi su toskansko-emilijski Apenini koji na sjeveroistoku omeđuju granicu s Emilijom-Romagnom. Od sjeverozapada prema jugoistoku granaju se snažni dodaci na toskanskoj strani, Apuanske Alpe, između Massesea i Lucchesija Pratomagna i Alpe di Catenaia u Aretinu. Druge planinske skupine, ne u lancima, već u izoliranim skupinama, nalaze se izvan Apenina, odvojene od njih klancem Valdarna. Ti reljefi imaju heterogenu litološku prirodu i vrlo raznoliku geološku starost od drevnog Monte Pisano (918 m) do Monte Amiata (1738 m), novijeg vulkanskog podrijetla koji prolazi kroz Cornate, na vrhu Metalliferous Hills (1060 m) te za granit Monte Capanne (1018 m), na otoku Elbi. Ti se reljefi tradicionalno definiraju kao Antiappennino i uglavnom su okruženi

⁴ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, T., V., 2013.: *Geografija turizma, regionalni pregled*, Naklada Ljevak, Zagreb, str. 182.

⁵ <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=52393> , (20.07.2022.)

⁶ N. Vojnović, op. cit., str.84.

ogromnim brdima (planine Chianti, vapnenačka brda Grosseto, brda Val d'Era ili Val d'Orcia, itd.) koji su tradicionalni simbol tipičnijeg toskanskog krajolika.⁷

Toskana je reljefno raznolik prostor koji sadrži brežuljkasto i brdovito područje u unutrašnjosti, nizinski prostori u dolini Arno i priobalnom dijelu te uključuje i Toskansko otočje. Obuhvaća provincije Massa – Carrara, Lucca, Pistoia, Prato, Firenca, Livorno, Pisa, Arezzo, Siena, Grosseto. (Fotografija.2.) Sastoji se od brežuljkastog i brdovitoga područja u unutrašnjosti (Monte Prado u Apeninima, 2054 m) i okolne nizine. Obale su pretežno niske i pješčane.⁸ Obalne ravnice, posebno one središnjo-južne, nazivaju se *maremme* jer su močvarne i dugo su se smatrale nekom vrstom privjeska mora, definitivno iskrčenog tek u novije vrijeme.⁹ Toskana ima obale koje karakteriziraju vrlo raznoliki krajolici. Na sjeveru, između lanca Apuanskih Alpa, planine Pisano i mora nalazi se obalna ravnica izgrađena od stijena i pijeska koje nose rijeke Magra, Serchio i Arno. To područje uključuje Pisansku nizinu koja je u prošlim stoljećima bila jedno od najvećih močvarnih i malaričnih područja Tirenskog mora.¹⁰

Južno od Arna leži Maremma, nekoć močvarna i malarična, s prostranim šumama (primorski bor), posječena divljim svinjama, bivolima i divljim konjima o kojima su se brinuli kauboji. Nakon melioracije Maremma danas izgleda kao niz pješčanih obala iza kojih se uzdižu skromni brežuljci.

Dalje prema jugu, obala se spušta sve niže, sve dok ne stignete do rta Piombino, drevnog otoka, sada spojenog s kopnom zahvaljujući doprinosima pijeska s kopna. Od te točke obala vijuga širokim polumjesecom, nad njom se vide niske i ravne obale ponegdje obrubljene boćatim jezercima, močvarama i pješčanim izbočinama, zvanim tomboli.

Toskanske obale okrenute su otocima čija priroda, planinska i prisutnost minerala (osobito željeza) pokazuje kako su u davnim vremenima bili dio metalnih brda.

⁷ <https://www.treccani.it/enciclopedia/toscana> (20.7.2022.)

⁸ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=61900> (17.5.2022.)

⁹ <https://www.treccani.it/enciclopedia/toscana>

¹⁰ <https://www.skuela.net/geografia-medie/coste-isole-toscana.html> (20. 7.2022.)

Fotografija 2. Reljefna karta Toskane

(Izvor: Maps of, <https://www.mapsof.net/>, 17. 5. 2022.)

3.1.1. Otok i otoci

Sedam toskanskih otoka smješteno je u čistim vodama Tirenskoga mora i zovu se: Elba, Giglio, Capraia, Gorgona, Pianosa, Giannutri i Montecristo.

3.1.1.1. Otok Elba

Otok Elba (fotografija 9.) naseljena je prije otprilike 4000 godina, a dolaskom etruščansko-rimskog naroda Elba je postala središte trgovine. Izvozila je svoje raskošno drvo kestena koje su Europljani željeli za civilnu i pomorsku izgradnju te za napajanje rudnika ugljena, također izvozilo se vino. Klasične kuće, dvorce i vile na Elbi željeli su svi građani Europe. U istim kućama u kojima su živjeli stoljećima prije može se vidjeti ostatke amfora koje su pale

na dno mora tijekom neuspješnih plovidbi. Te kuće postale su klasični muzeji u kojima se ponovno proživljava slava Elbe.¹¹

Fotografija 9. Otok Elba

(Izvor: Visit Elba, <https://www.visitelba.co.uk/>, 19. 6.2022)

3.1.1.2. Otok Gorgona

Otok Gorgona (sl.10.) u Italiji dragocjeno je prirodno blago koje je očuvano i zaštićeno zahvaljujući svojoj izolaciji. Gorgona je najmanji i najsjeverniji od otoka u toskanskom arhipelagu. Smješten je u Ligurskome moru te pripada općini Livorno koja je udaljena 37 km. Gledana s obale Toskane, Gorgona se čini gotovo poput zelene planine u moru. Izgleda pomalo kao profil siluete ženskog lica ili ogromnog kita koji leži na horizontu.¹²

¹¹ <https://www.visitelba.co.uk/elba-sea-land-wind-and-ancient-traditions/> (19. 6.2022.)

¹² <https://www.visitelba.co.uk/archipelago/gorgona-island-the-smallest-island-of-the-tuscan-archipelago/> (19. 6.2022.)

Fotografija 10. Otok Gorgona

(Izvor: Visit Elba, <https://www.visitelba.co.uk/>, 19. 6.2022)

3.1.1.3. Otok Capraria

Otok Capraia (fotografija.11.) treći je najveći otok Toskanskog arhipelaga i otok južno od Elbe. Njegov prepoznatljivi eliptični oblik nalazi se duž linije prijeloma u mikroploči koja se spušta sa Sardinije. Oblik otoka nastao je zahvaljujući magmi koja je izbila iz pukotine na zemljinoj površini prije mnogo godina. Iako magma više ne pridonosi rastu otoka, drevni vulkan Zenobito ostaje kao dokaz zanimljivog geološkog rođenja Capraije. Taj golemi svjetlocrveni kameni zid tisućama godina nagrizan je elementima u Cala Rossi. Sada gleda na more u svojoj veličanstvenosti.¹³

Fotografija 11. Otok Capraia

¹³ <https://www.visitelba.co.uk/archipelago/capraia-island-the-volcanic-island/> (20. 6. 2022.)

(Izvor: Info Elba, <https://www.infoelba.com>, 20. 6. 2022)

3.1.1.4. Otok Pianosa

Pianosa nizinski je bijeli otok sastavljen od školjaka. (fotografija. 12.) Kada ga je Napoleon prvi put izmjerio 1814. godine, otok je bio nenaseljen, ali kao i svi otoci toskanskog arhipelaga, Pianosa (koju su Rimljani zvali "Planasia") puna je misterija. Godine 1806. Pianosa je pripojena Kraljevini Italiji, a 1858. postaje "farma za kaznene radove". To znači da je Italija tamo slala zarobljenike da rade u polju.¹⁴

Fotografija 12. Otok Pianosa

(Izvor: Info Elba, <https://www.infoelba.com>, 20. 6. 2022)

3.1.1.5. Otok Giglio

Otok Giglio (fotografija13.) drugi je najveći otok u Toskanskome arhipelagu, nakon Elbe. Otok je zaštićen nacionalnim parkom Toskanski arhipelag zbog svoje bogate povijesti i kulturne baštine. Giglio je poznat po svome planinskome krajoliku koji je bogat granitnim stijenama. Njegovi najvažniji i najpoznatiji vrhovi su Poggio della Pagana koji se uzdiže na 496 metara i dva vrha Castellucci od kojih svaki doseže 470 metara.¹⁵

¹⁴ <https://www.visitelba.co.uk/archipelago/pianosa-circe-island-is-wild-and-fascinating/> (20. 6. 2022.)

¹⁵ <https://www.visitelba.co.uk/archipelago/giglio-the-island-of-mysterious-beauty-and-templars/> (20. 6. 2022.)

Fotografija 13. Otok Giglio

(Izvor: Visit Elba, <https://www.visitelba.info>, 20. 6. 2022)

3.1.1.6. Otok Giannutri

Giannutri je malen i sastoji se uglavnom od vapnenca, nazubljenih litica i špilja koje se pune vodom tijekom plime. (fotografija 14.) Njegove se obale naglo spuštaju u duboko more. Isola Giannutri savršeno je mjesto za sve ljubitelje mora i ronioce. Može se pohvaliti bogatim morskim ekosustavom: spužvama, koraljima, morskim lepezama i šarenim plutajućim vodenim biljkama.

Fotografija 14. Otok Giannutri

(Izvor: Tuscany Planet, <https://tuscanplanet.com>, 20. 6. 2022)

Otok, gledan iz daljine, izgleda kao zamagljeni odraz između neba i mora. Silueta otoka je vrlo visoka i namreškana poput glave pijetla. To je zbog njegova četiri brežuljka, od kojih je svaki visok oko 80 metara. Nacionalni park Toskanski arhipelag i regija Toskana u Italiji štite njegovu površinu od 2,6 četvornih kilometara. Pravno, dio je općine otok Giglio.¹⁶

3.1.1.7. Otok Montecristo

Otok Montecristo (fotografija 15.) postao je poznat zahvaljujući romanu Grof Monte Cristo, Alexandra Dumasa. Taj roman vrti se oko ogromnoga, tajanstvenoga blaga koje čuvaju redovnici. Iako blago nikada nije pronađeno, roman naglašava jedinstvene zvukove, boje i legende tog tajanstvenog i prekrasnog otoka.¹⁷

Fotografija 15. Otok Montecristo

(Izvor: Visit Elba, <https://www.visitelba.co.uk>, 20. 6. 2022)

3.2. Klima

Poznata je činjenica da je Köppenova klasifikacija klima gotovo posve prevladala u većini zemalja. To je posljedica njezine egzaktnosti koja isključuje nestručno zaključivanje bez znanstvene analize meteoroloških podataka. Normalno je da smo Köppenove principe prihvatili bez rasprave, ali se dopušta mogućnost pomicanja granica ako to omogućuju obilniji i noviji

¹⁶ <https://www.visitelba.co.uk/archipelago/giannutri-the-little-half-moon-island/> (20. 6. 2022.)

¹⁷ <https://www.visitelba.co.uk/archipelago/montecristo-the-legendary-island-that-floats-on-the-clouds/> (20. 6. 2022.)

podatci. Ostaje problem nomenklature, odnosno naziva na hrvatskom jeziku. Analizom Köppenovih radova (koji su revolucionirali klimatologiju) lako se opaža da je Köppen upotrebljavao brojne nazive za isti pojam, napuštao je stari naziv, a onda mu se opet vraćao. To stvara određene teškoće, a kad se ima na umu kome su namijenjeni njegovi radovi, mogli bismo reći da nije bio dobar didaktičar. To je razlog da smo od više termina prihvatili onaj koji se nalazi na najvažnijim kartama.¹⁸

Budući da je klima Toskane mediteranska, ljeti je obično vrlo vruće, a zimi hladno s kišom, odnosno najugodnija klima za posjećivanje Toskane je u proljeće i jesen kada su temperature umjerene, a kiše slabe. Bitno je zapamtiti da je slika koju nalazimo u proljeće i jesen impresivna. Klima obalnog područja puno je blaža od one unutrašnjosti tijekom cijele godine. (Tab. 1.)

Tablica 1. Klimatski pokazatelji Toskane

	Siječanj	Veljača	Ožujak	Travanj	Svibanj	Lipanj	Srpanj	Kolovoz	Rujan	Listopad	Studeni	Prosinac
Srednje temperature	4.3	5.1	8.6	12.3	16.4	21.1	23.8	23.7	18.9	14.5	9.5	5.4
Niske temperature	0.8	0.9	3.7	6.9	10.8	15.3	18	18	13.9	10.3	6.1	2
Visoke temperature	8.1	9.4	13.3	17.3	21.3	26.1	29	29.1	23.8	18.1	13.2	9.2
Predviđanja (mm)	72	80	76	88	74	46	31	32	84	117	136	99
Vlažnost zraka (%)	82%	78%	75%	73%	71%	65%	59%	60%	68%	78%	83%	82%
Kišni dani	8	7	7	9	6	5	3	4	7	9	10	9
Sati sunca	4.5	5.3	6.8	8.7	10.5	12.0	12.3	11.3	9.1	6.3	4.8	4.5

Samostalna izrada autorice prema <https://it.climate-data.org/europa/italia/tuscany/firenze-1083/#climate-graph>, 03.08.2022.

¹⁸ Šegota, T., Filipčić, A., 2003: Köppenova podjela klima i Hrvatsko nazivlje, Geoadria, Zadar, str. 19

3.3. Vode

Toskana je jedna regija koju krase 9 rijeka, 6 jezera, 2 mora i 7 otoka, može se pohvaliti svojom brigom za okoliš i kvalitetnom, odnosno dobrom iskoristivosti tih dijelova. Toskanska jezera i Toskanski otoci svojom ljepotom privlače veliki broj turista, bez velike potrebe za poviše uređenjem istih.

3.3.1. Rijeke i jezera

Toskana ima devet rijeka. Najveću i najvažniju rijeku Arno, potom Aulellu, Bisenzio, Cecina, Elsa, Merse, Ombrone, Reno i Serchio. Jezera u Toskani ima ukupno šest. Jezero Gramolazzo koje se nalazi u općini Minucciano. Na obalama jezera može se pronaći kućice koje su opremljene stolovima i stolicama uređene kao odmaralište posjetiteljima. (Fotografija. 3.)¹⁹

Fotografija 3. Jezero Gramolazzo

(Izvor: Tuscany sweet life, <https://www.tuscanysweetlife.com/>, 18. 6.2022)

Jezero Nero planinsko je jezero koje je glacijalnoga porijekla s planine Pistoia. Nastalo je iskopavanjem ledenjaka, okruženo je apeninskim reljefima koji dostižu 2000 m n.v. Jezero Nero svoje ime duguje tamnome odsjaju koji izbija iz njega. (Fotografija. 4.)²⁰

Fotografija 4. Jezero Nero

¹⁹ <https://www.toscana.info/itinerari-toscana/laghi-toscana/> (18. 6.2022.)

²⁰ isto

(Izvor: Discover Pistoia, <https://www.discoverpistoia.it/> , 18. 6. 2022)

Potom dolazimo do Jezera Piatto koje je također ledenjačkog porijekla i nalazi se na 1823 m n.v., Jezero oslikava vrh planine Tre Potenze. Jezero Scaffaiolo smješteno je uz toskansko–emilijanski apeninski greben, u jezeru nema riba zbog niske temperature. Okruženo je kamenjem i travnjakom. Voda jezera mijenja svoj izgled po vremenskim uvjetima. Jezero je zimi pokriveno snijegom i ledom, nalazi se u blizini granice s pokrajinom Bolognom. (Fotografija. 5.)²¹

Fotografija 5. Jezero Piatto

(Izvor: Toscana in dettaglio, <http://toscana.indettaglio.it/> , 18. 6.2022)

Jezero Bientina ili Sesto, još u prvoj polovici 19. stoljeća bilo je najveće jezero u Toskani, jezero Binetina smješteno je između Luce i rijeke Arno. Prilikom preuređenja golemoga močvarnoga područja sudjelovali su Giovanni Alfonso Borelli, Benedetto Castelli i Vincenzo Viviani. U studenome 1995. godine na području nekadašnjeg jezera Bientina osnovano je prvo zaštićeno prirodno područje od lokalnog interesa u Toskani. (Fotografija.6.)²²

²¹ <https://www.toscana.info/itinerari-toscana/laghi-toscana/> (18. 6.2022.)

²² isto

Fotografija 6. Jezero Bientina ili Sesto

(Izvor: Valdera Toscana, <https://www.valderatoscana.it>, 18. 6.2022)

Jezero Porta predstavlja najsjeverniju obalu močvare Toskane koja je preživjela melioraciju, koja je progresivno smanjila močvare koje su karakterizirale toskanske obale u prošlosti. Jezero je smješteno između Apuanskih Alpa i obalnog pojasa Versilije, uloga jezera bila je strateško područje za kontrolu obala i glavnih cesta koje su povezivale Pietrasantu i Massu. (Fotografija. 7.)²³

Fotografija 7. Jezero Porta

(Izvor: Versilia Today, <https://www.versiliatoday.it>, 18. 6. 2022)

²³ <https://www.toscana.info/itinerari-toscana/laghi-toscana/> (18. 6.2022.)

Isola Santa nalazi se skrivena u Apuanskim Alpama te okružena je kestenovim šumama i visokim planinama. (Fotografija. 8.)²⁴

Fotografija 8. Jezero Isola Santa

(Izvor: Its Tuscany, <https://www.itstuscany.com>, 18. 6. 2022)

3.3.2. Mora

Regija Toskana može se pohvaliti s dva mora Ligursko more i Tirensko more, Tirensko more graniči s Ligurskim na sjeverozapadu. Najveća dubina Tirenskog mora jest 2756 m, dok je Ligurskog 2850 m. Slanost od 34,4 ‰ do 34,9 ‰, a kod Ligurskog 38,5 ‰. Zimi se nad Ligurskim morem formira tzv. *Genovska* ciklona koja utječe na vremenske prilike i u našim krajevima. Veće luke su: Genova, Livorno, La Spezia i Savona (Italija). Također kako bi se zaštitile sve vrste kitova u Ligurskome moru zemlje s izlazom na to more osnovale su zaštićeno područje koje pokriva 84.000 km².

3.3.3. Prirodni termalni izvori Toskane

U Toskani se također nalaze mali dragulji koji skrivaju svoje ljekovite čari. Toskana kao i skoro svaka druga regija ima prirodne izvore, dva najpoznatija termalna izvora Toskane su Bagni San Filippo i Cascate del Mulino koji svojom ljepotom, koja osvaja broje turiste također nude i ljekovita svojstva. Termalni izvori prirodno su nastali u vapnencu koji je stvorio male bazenčiće u koje se ulijeva topla voda rijeke i hladna voda izvora koja čini optimalnu ugodu za kupanje. Teško je procijeniti broj dolazaka stranih i domaćih gostiju, jer je korištenje ovih dviju prirodnih atrakcija besplatno.

²⁴ isto

3.3.3.1. *Bagni San Filippo*

Najpoznatiji prirodni termalni izvor u Toskani zasigurno je

Bagni San Filippo(fotografija 16.) Cjelodnevni spa tretman koji je sačinjen od prirodnih bazenčića u vapnencu. Kupači se najviše vole zadržavati na padini koja je nazvana Bijeli kit jer se na tom djelu miješaju hladna voda rijeke i topla voda izvora, također je bitno napomenuti kako se ovdje može kupati čak i kada se vanjske temperature spuste jer voda i dalje ostaje ugodna. Na dnu svakog bazenčića postoji ljekovito blato kojim se kupači mogu premazati što zaokružuje cijeli prirodni spa tretman.

Fotografija 16. Bagni San Filippo

(Izvor: Discover Tuscany: <https://www.discovertuscany.com> 09.09.2022.)

3.3.3.2. *Cascate del Mulino*

Cascate del Mulino (Fotografija 17.) nisu toliko poznate najširijim masama. Cascate del Mulino smještene su u blizini Saturnia, u južnom djelu Toskane. Izvori koji su se stoljećima kretali niz vapnenac izdubili su bazene sa ljekovitom prirodnom vodom također za još bolje iskustvo, priroda se pobrinula za hladovinu te je ovo mjesto okruženo bogatom vegetacijom.

Voda broji 37.5 stupnjeva kroz cijelu godinu, što pogoduje i kupanjem zimi. Voda koja se nalazi u Cascate del Mulino pomaže ljudima koji imaju problema sa cirkulacijom, te kožnim i probavnim problemima.

Fotografija 17. Cascate del Mulino

(Izvor: Cascate del Mulino: <https://www.cascate-del-mulino.info/>, 09.09.2022.)

3.4. Flora i fauna

Toskana ima prirodu bogatu gustim šumama, močvarama i mediteranskim makijama. Obogaćena je i začinskim biljem, ružmarinom i tamjanom koje raste zbog posebno tople klime. Oleandar i lavanda također krasi polja Toskane.

U gustim šumama Apenina pronaći se mogu vukovi, divlje svinje i jeleni. U odnosu na Toskanu u cjelini, veliki sisavci obično nisu česti, s izuzetkom divljih svinja. U ljetnim vremenima na otvorenim i toplim područjima mogu se pronaći kukci, zmijske i gmazovi. Prilikom planinarenja na sunčanim mjestima, osobito stjenovitim krajolicima, može se pronaći i otrovni poskok. U Toskani postoje divlji konji i divlja goveda. Također se mogu naći fazani, šišmiši i vukovi.

Priroda u regiji Maremma u Toskani može se opisati kao posebno divlja i originalna. Najzanimljiviji dio Maremme su konji koji slobodno lutaju po prirodi. Raznolik ptičji svijet u močvarama, bogat otočni svijet flore i faune toskanskih otoka jedinstvena su prirodna bogatstva u regiji vrijedna zaštite.

4. ANTROPOGENA ATRAKCIJSKA OSNOVA

Društveni resursi bitni su kod čovjeka jer ga potiču na razgledavanje i bitni su u zadovoljavanju kulturnih i društvenih potreba. Ti resursi motiviraju dolazak na destinaciju osoba veće platežne moći i višeg obrazovanja koji ostvaruju kraći boravak.

4.1. Kulturno povijesna baština regije Toskane

Toskana je poznata po svojim krajolicima, tradiciji, povijesti, umjetničkoj ostavštini. Šest je toskanskih lokaliteta označeno kao mjesta svjetske baštine: povijesno središte Firenze (1982.), povijesno središte Siene (1995.), katedrala u Pisi (1987.), povijesno središte San Gimignano (1990.), povijesno središte Pienza (1996.) i Val d'Orcia (2004.). Toskana posjeduje više od 120 zaštićenih prirodnih rezervata, što Toskanu te njen glavni grad Firencu pretvara u popularno turističko odredište koji privlači milijune turista svake godine.

4.2. Muzeji Toskane

Smatra se kako je Toskana početno mjesto stvaranja talijanske renesanse te dom je mnogim osobama koji su ostavili trag u povijesti umjetnosti i znanosti. Kao rezultat toga, regija ima mnoštvo muzeja, ali izdvojiti ćemo neke od poznatijih kao što su: Uffizi i The Pitti Palace, Galleria dell' Accademia di Firenze

4.2.1. Uffizi

Muzej Uffizi, poznat je po svojoj najboljoj svjetskoj zbirci talijanskog renesansnog slikarstva, posebno firentinske škole. Muzej Uffizi po tome što čuva veliki broj najvećih djela, najboljih autora smatra se najvažnijim talijanskim muzejom i jednom od najljepših umjetničkih zbirki na svijetu.

Muzej Uffizi sagrađen je između 1560. i 1580. godine po naredbi Giorgia Vasarija. Muzej je izvorno bio dizajniran kao ured za suce i trgovce Firence. Zbog dizajniranja muzeja u slovo *U* mnoge su okolne zgrade srušene poput crkve San Pier Scheraggio.

Kad je Vasari umro 1574. godine, taj projekt čija se izgradnja odugovlačila godinama; nije dovršen, a druga dva arhitekta Bernardo Buontalenti i Alfonso Parigi il Vecchio bili su zaduženi za dovršavanje izgradnje.

Gornji kat muzeja pretvoren je u privatnu prostoriju za zabavu vladajuće obitelji Firenze njihovih prijatelja i gostiju. U prostoriji su bile izložene slike, kipovi, nakit, znanstveni instrumenti i oružje pretvarajući je u vrlo zanimljivu i dragocjenu kolekciju u svijetu.

Galerija je postala muzej i službeno je otvorila svoja vrata 1769. godine.²⁵

Uffizi (fotografija 18.) kao jedan od najpoznatijih, ali ujedno i najstarijih muzeja na svijetu čuva jedne od najpoznatijih djela talijanskih renesansnih umjetnika Botticellijevo „Rođenje Venere“ te slike Giotta, Leonarda da Vinci, Michelangela, Rafaela, Tiziana, Caravaggia. Zanimljiva je činjenica kako je Napoleon uzeo slavnu Mona Lizu koju je čuvao i držao u svojoj spavaćoj sobi sve dok je nisu premjestili u poznati Pariški muzej Louvre.

²⁵ <https://www.florence-museum.com> (20. 7. 2022.)

Fotografija 18. Uffizi

(Izvor: Uffizi, <https://www.uffizi.it>, 21. 6. 2022)

4.2.2. Palača Pitti

Palača Pitti postala je novi simbol moći Medici. Palača je ostala glavna Medicijeva rezidencija sve dok posljednji muški nasljednik Medici nije umro 1737. godine.

U 15. stoljeću izgrađena je palača Pitti, (fotografija 19.) do palače se nalazi najvažnija rijeka zbog koje se Toskana i naselila, a to je rijeka Arno. Palaču je kupila obitelj Pitti kada se nastojala suprotstaviti obitelji Medici. Građevinu koju su kupili, proširili su i pretvorili u vlastitu rezidenciju. Uredili su vrtove Boboli s drvoredima, skulpturama i fontanama. U palači se nalazi 140 prostorija, u kojoj su smješteni razni muzeji i galerije, od kojih se izdvaja Muzej porculana, Muzej kočija, Muzej srebra.

Fotografija 19. Palača Pitti

(Izvor: Museums in Florence <http://www.museumsinflorence.com>, 21. 6. 2022)

4.2.3. *Galleria dell' accademia di Firenze*

Osnivanje Gallerije datira iz 1784. godine kada je veliki vojvoda Toskane Pietro Leopoldo reorganizirao Akademiju umjetnosti dizajna u Firenci koju je 1563. godine osnovao Cosimo I de' Medici, u modernu Akademiju likovnih umjetnosti. (fotografija 20.) Nova ustanova zauzimala je prostore bolnice San Matteo iz 14. stoljeća i one od samostana San Niccolò di Cafaggio. Muzej je obogaćen ukidanjem crkava i samostana koje je naredio Pietro Leopoldo 1786. i Napoleon Bonaparte 1810. No, odlučujući događaj za povijest muzeja bio je prijenos Michelangelova Davida s Piazza della Signoria, u kolovozu 1873. Najpoznatija skulptura na svijetu čekala je devet godina, u drvenoj kutiji, na konstrukciju Tribune koju je dizajnirao arhitekt Emilio De Fabris da je ugosti. Današnja Galleria dell'Accademia osnovana je 1882. godine.²⁶

²⁶ <https://www.galleriaaccademiafirenze.it/en/the-galleria/> (21. 6. 2022.)

Fotografija 20. Galleria dell' accademia di Firenze

(Izvor: Galleria dell' accademia di Firenze, <https://www.galleriaaccademiafirenze.it>, 21. 6. 2022)

4.3. Manifestacije Toskane

Toskana je prepuna zanimljivih manifestacija koje privlače turiste iz drugih zemalja. Kao mjesto poznato po predivnom krajoliku u kojemu su i poznati režiseri raznih filmova pronašli nadahnuće, Toskana se itekako može pohvaliti nekolicinom događaja koji tu regiju krasi i čine još zanimljivijom.

Toskana je jedna od vinarskih regija s visokokvalitetnim vinima. Tradicija proizvodnje vina nastala je i prije stvaranja Rimskog carstva zbog veoma pogodnoga tla. Pomoću vrhunskog talijanskog vina razvijena je kvalitetna turistička ponuda koja obuhvaća boravke u vinarijama, degustiranje vina, također se turistima omogućava sudjelovanje u berbi grožđa i proizvodnji vina.

Naime, veliki broj manifestacija u Toskani sastoji se od sajmova putem kojih se promoviraju poznata talijanska vina. Vino se ne promovira samo kao jedan od najznačajnijih proizvoda tog područja, već i način proizvodnje, važnosti poznavanja različitih vrsta i sorti vina, kao i koje vino konzumirati uz koja jela. Neka od najpoznatijih vina su Chianti, Vino Nobile di Montepulciano, Morellino di Scansano i Brunello di Montalcino.

Također u Toskani se održava čudesni događaj kao što je „Bravio delle Botti“ koji se odvija u Montepulciano u zadnjoj nedjelji mjeseca kolovoza. „Bravio delle Botti“ natjecanje je između osam općina u kojemu se nastoji osvojiti "Bravio", slikani platneni transparent s prikazom zaštitnika grada. Pobjednici dobivaju "Bravio" na kraju utrke na Piazza Grande. (Fotografija 21.) U 14. stoljeću utrka odvijala se na konjima, no sada u novije vrijeme koriste se vinske bačve. Kako je Montepulciano poznat u cijelom svijetu po crnom vinu "Nobile di Montepulciano" ideja je nastala pomoću vinskih bačvi u kojima se općine natječu jedna protiv druge.

Fotografija 21. Festival Bravio delle Botti

(Izvor: Chiantilife, <https://chiantilife.wordpress.com> , 21. 6. 2022.)

U Sorano, Maremma, odvija se lokalno slavlje vina koje se obično odvija od kraja listopada do početka studenoga.²⁷ Manifestacija koja krase ovo područje naziva se Festa delle Cantine ili "festival vinskih podruma" gdje gosti otkrivaju prekrasne vinograde te prirodna zaštićena područja (poput Nacionalnog parka Maremma) te također manifestacija je proširena ponudom smještaja za turiste.

Dana 15. studenog na Dan svetog Martina posjetitelji i stručnjaci mogu kušati rezultat rujanske berbe grožđa kod "Cantine Aperte San Martino".²⁸

²⁷ <https://www.discovertuscany.com/tuscany-events/> (21. 6. 2022.)

²⁸ <https://www.discovertuscany.com/tuscany-events/> (21. 6. 2022.)

Većina toskanskih manifestacija usmjerena je na promociju domaćih i kvalitetnih vina, no također svaki toskanski gradić nudi neku od svojih lokalnih proslava koje su organizirane povodom dana zaštitnika ili nekog tradicijskog događaja toga područja. Toskana sa svojim lokalnim događajima konstantno promovira svoju lokalnu gastronomiju i vina koja na taj način dobivaju svoj puni značaj.

5. STATISTIČKI POKAZATELJ TURIZMA

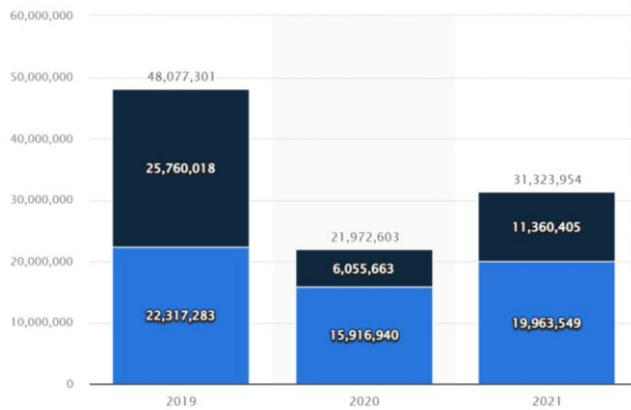
Godine 2020. zabilježeno je u Toskani -60,6 % dolazaka, a prognoze za 2021. godinu govore o jednako teškoj godini za regiju, ali s prvim oporavkom sektora zahvaljujući domaćem i lokalnom turizmu. To su podaci koje je objavio *Florence Tourist Studies Center* koji se odnosi na trend turističkog sektora u Toskani između 2020. i 2021. godine.

Procjene su dobivene iz privremenih "službenih" podataka koje su prikupile pojedine javne uprave za 2020. godinu. Dok je analiza prognoze za 2021. godinu provedena kroz intervju sa značajnom skupinom receptivnih poduzetnika iz Toskane, dolaznim turoperatorima u regiji i odlaznim turama operateri sa stranih tržišta.

U Toskani je 2020. godine nedostajalo 8,8 milijuna turista. Prema procjenama *Centra Studi Turistici* iz Firence, što je (-60,6 %) turista manje u odnosu na 2019. Za noćenja procjena je 21,4 milijuna, uz gubitak od 27 milijuna turista (-55,8 %). Pad posjećenosti Talijana trebao bi iznositi -32,4 %, dok se stranih turista procjenjuje na -76,1 %.²⁹ (Tab.2.)

²⁹ <https://centrostudituristicifirenze.it> (21. 6. 2022.)

Tablica 2. Broj turističkih noćenja u Toskani u razdoblju od 2019. do 2021. godine.

- Talijanski turisti ■
- Međunarodni turisti ■

(Izvor: <https://www.statista.com> , 09.09.2022.)

Od 3. lipnja 2020. godine u Italiji je omogućeno putovanje između regija te su Talijani mogli početi polako i putovati. Ponajviše zbog straha i nesigurnosti birali su u slučaju putovanja ostajati u Italiji, a mnogi nisu išli dalje od vlastite regije. U mjesecu lipnju 2020. talijanski hoteli bilježe pad broja noćenja od 80,6 % u odnosu na isti period 2019. godine. Dolasci stranaca ostali su skoro potpuno blokirani (-93,2 %), a i domaće tržište je zabilježilo velike padove (-67,2 %).

Otvaranje granica schengenskog prostora za strance, i to tek sredinom lipnja imalo je minimalan utjecaj jer su isključena neka od strateških tržišta (SAD, Kina, Rusija, Brazil, Australija). Primjerice Italija za ulazak u zemlju nije priznavala Sputnik cjepivo čime je onemogućen značajan priliv ruskih turista. Talijanske su vlasti u pandemiji koronavirusa posebice u području turizma jako nespretno vodile turističku politiku. Donosile su se odluke i mjere iznenadno i nepromišljeno tako da jednostavno nisu omogućavale rad brojnim zaposlenima u turizmu što je rezultiralo kolapsom organiziranog turističkog prometa. U cilju pokušaja spašavanja sezone talijanska vlada uvela je mjere pomoći sektoru od kojih je svakako najzvučnija mjera bila bonus za godišnji odmor.

Što se tiče statističkih podataka, može se vidjeti kako je stanje nakon pandemije mnogo bolje nego što je bilo 2021. godine, zbog lošeg vodstva turizma od strane talijanskih vlasti, Italija je izgubila 80,6 % gostiju, odnosno noćenja. Kako bi se vratilo

izgubljeno, talijanske su vlasti uvele bonuse za godišnji odmor s početkom 1. 7. 2020. godine kada je aktiviran te je zabilježen odličan početak turističke sezone. Bonus za godišnji odmor bio je namijenjen obiteljima koje su imale namjeru provesti godišnji odmor u Italiji te boravile u domaćim smještajnim strukturama (izravnom rezervacijom) aplikacije i mogao se zatražiti do 31.12.2020. Ipak, prvotni entuzijazam nije bio dovoljan, iako je zabilježen veliki broj upita, puno manje ih je realizirano (potrošeno).

6. ZAKLJUČAK

Nakon što su prikazane najatraktivniju prirodni i društveni faktori destinacije Toskane, može se zaključiti kako društveni faktori imaju presudnu ulogu u turističkom razvoju te obećavajuće prihode.

Najveći društveni značaj ima vinski turizam koji je svojom kvalitetom ponajviše prepoznat u Toskani, te ima najveći značaj u broju dolazaka turista u Toskanu. Kulturno-povijesni spomenici koji krasi Toskanu, također su jedan od ključnih segmenata ponude.

Klima je Toskane sredozemna, ljeti je obično vrlo vruće, a zimi hladno s kišom, odnosno najugodnija klima za posjećivanje Toskane je u proljeće i jesen kada su temperature umjerenije, a kiše slabije. Toskana ima iznenađujuće raznoliku prirodu. Osim oblikovanih kulturnih krajolika, Toskanu karakteriziraju guste šume, močvare i mediteranska makija.

Zbog posebno tople klime u Toskani se uzgaja začinsko bilje kao što su ružmarin i tamjan. Oleandar i lavanda također krasi polja Toskane. Regija Toskana može se pohvaliti s dva mora Ligursko more i Tirensko more, Tirensko more graniči s Ligurskim na sjeverozapadu.

Nakon analize sveukupnog stanja turizma u Toskani, sa sigurnošću se može zaključiti hipoteza, da, zahvaljujući prirodnoj ljepoti toga kraja, te iskorištavanje iste na pozitivan način, uvelike doprinosi boljem turizmu i većoj posjećenosti toga mjesta.

7. LITERATURA

Knjige:

1. Bilen, M., Bučar, K., 2001: *Osnove turističke geografije*, II izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Mikrorad d.o.o. i Ekonomski fakultet, Zagreb.
2. Blažević, I.; Pepeonik, Z., 2002.: *Turistička geografija*, Školska knjiga, Zagreb.
3. Šegota, T., Filipčić, A., 2003: *Köppenova podjela klima i Hrvatsko nazivlje*, Geoadria, Zadar
4. Vojnović, N., 2017: *Prirodna osnova i turizam*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula.
5. Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, T., V., 2013.: *Geografija turizma, regionalni pregled*, Naklada Ljevak, Zagreb

Internet:

Hrvatska enciklopedija:

<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=61900>

Otoci Toskane:

<https://www.toscana.info/itinerari-toscana/laghi-toscana/>

Galleria dell' accademia di Firenze

<https://www.galleriaaccademiafirenze.it/en/the-galleria/>

Manifestacije Toskane:

<https://www.discovertuscanyc.com/tuscany-events/>

HTZ, 2022: Italija - profil emitivnog tržišta:

https://www.htz.hr/sites/default/files/2022-02/Italija_profil_2022.pdf

Statistički podaci:

<https://centrostudituristicifirenze.it>

Fotografije i tablice:

Fotografija 1. Geografski položaj Toskane

<https://www.freeworldmaps.net/europe/italy/tuscany.html>

Fotografija 2. Reljefna karta Toskane

<https://www.mapsof.net/tuscany/pysical-map-of-tuscany>

Fotografija 3. Jezero Glamorazzo

<https://www.tuscanysweetlife.com/item/lago-gramolazzo/>

Fotografija 4. Jezero Piatto

<http://toscana.indettaglio.it/eng/comuni/pt/abetone/abetone.html>

Fotografija 5. Jezero Nero

<https://www.discoverpistoia.it/abetone-escursione-e-trekking-al-lago-nero/>

Fotografija 6. Jezero Bientina

<https://www.valderatoscana.it/padule-di-bientina/>

Fotografija 7. Jezero Porta

<https://www.versiliatoday.it/luogo/lago-di-porta/>

Fotografija 8. Jezero Isola Santa

<https://www.itstuscany.com/en/discovering-the-isola-santa-in-garfagnana/>

Fotografija 9. Otok Elba

<https://www.visitelba.co.uk/>

Fotografija 10. Otok Gorgona

<https://www.visitelba.co.uk/>

Fotografija 11. Otok Capraia

<https://www.infoelba.com/island-of-elba/tuscan-archipelago-national-park/island-excursions/capraia/>

Fotografija 12. Otok Pianosa

<https://www.infoelba.com/island-of-elba/tuscan-archipelago-national-park/archipelago-islands/pianosa/>

Fotografija 13. Otok Giglio

<https://www.visitelba.info/sole-dell-arcipelago/isola-del-giglio/>

Fotografija 14. Otok Giannutri

<https://tuscanplanet.com/en/giannutri/>

Fotografija 15. Otok Montecristo

<https://www.visitelba.co.uk/archipelago/montecristo-the-legendary-island-that-floats-on-the-clouds/>

Fotografija 16. Bagni San Filippo

<https://www.discovertuscan.com/valdorcia/hot-springs-bagni-san-filippo.html>

Fotografija 17. Cascate del Mulino

<https://www.cascate-del-mulino.info/>

Fotografija 18. Uffizi

<https://www.uffizi.it/en/the-uffizi>

Fotografija 19. Palača Pitti

http://www.museumsinflorence.com/musei/Pitti_palace.html

Fotografija 20. Galleria dell' accademia di Firenze

<https://www.galleriaaccademiafirenze.it/>

Fotografija 21. Festival Bravio delle Boti

<https://chiantilife.wordpress.com>

Tablica 1. Klimatski pokazatelji Toskane

<https://it.climate-data.org/europa/italia/tuscany/firenze-1083/#climate-graph>

Tablica 2. Broj turističkih noćenja u Toskani u razdoblju od 2019. do 2021. godine.

<https://www.statista.com/statistics/1051015/number-of-tourists-in-the-italian-region-of-tuscany-by-nationality/>,

SAŽETAK

Za turistički razvoj neke države najvažniji su prirodni i društveni faktori, no pitanje je jesu li ti faktori dovoljno prepoznati i pozitivno iskorišteni odnosno turistički valorizirani. Za cjelokupni pozitivan turistički razvoj bitna je brojnost i raznolikost tih društvenih i prirodnih faktora kako bi destinacija bila poznatija i kvalitetno korištena te kontinuirano posjećena.

U radu je istaknuto koji se od prirodnih i društvenih faktora najviše iskorištavaju i u kojoj mjeri te koliko ti faktori pridonose cjelokupnom turizmu te destinacije, istaknuto je i kakav je njihov učinak na buduću valorizaciju toga područja.

U Toskani turisti se mogu iskusiti u povijesti, umjetnosti i kvalitetnoj svjetski poznatoj gastronomiji, kroz razne tematske, poučne i tradicionalne manifestacije koje svojom kontinuiranom aktivnošću drže do kulturne baštine te ukazuju turistima vrijednost same Toskane.

SUMMARY

Natural and social factors are the most important for the tourism development of a country, but the next question is whether these factors are sufficiently recognized and positively used, that is, tourism valorized. For overall positive tourism development, the number and diversity of these social and natural factors is important, so that the destination is better known and well used, and continuously visited. What is the goal of every tourist destination.

The paper highlights which of the natural and social factors are most exploited and to what extent, and how much these factors contribute to the overall tourism of that destination. Also, what is their effect on the future valorization of that area.

In Tuscany, tourists can experience history, art and quality world-famous gastronomy, through various thematic, educational and traditional events that, with

their continuous activity, preserve the cultural heritage and show tourists the value of Tuscany itself.